

Pirova pobjeda deviznih štediša

Mustafa Suljagić je godinama neuspješno pokušavao sa štednog računa Privredne banke Sarajevo podići skoro 270.000 KM ušteđevine zarađene u inostranstvu. Pravdu je 2002. godine zatražio pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strasbourgu.

Njegov predmet je Sud koristio kao model za rješavanje statusa ostalih 13.500 štediša čije žalbe su do sada pristigle u Strasbourg. Ipak, presuda kojom je Sud Suljagiću dodijelio 5.000 eura odštete, ne znači da će Bosna i Hercegovina (BiH) morati izdvojiti desetine miliona eura kako bi i ostalim štedišama platila odštete.

Sud je, naime, odbacio osnovnu žalbu štediša da je zakon iz 2006. godine, kojim je BiH regulisala vraćanje duga deviznim štedišama, nepravedan jer propisuje premlu kamatu, isplatu u obveznicama te godine čekanja na njihovu naplatu.

Zakon o izmirenju obaveza po osnovu računa stare devizne štednje BiH propisuje da će iznosi veći od 1.000 KM biti isplaćeni ne u novcu već u obveznicama i to najkasnije do kraja 2016. godine. Godišnja kamata na štednju iznosi 0,5 posto za period od januara 1992. godine do aprila 2006. godine kada je Zakon usvojen. Od tada pa do konačne isplate biće obračunata godišnja kamata od 2,5 posto.

Sud je presudio da je Zakon u skladu sa konvencijom o ljudskim pravima a Suljagiću je priznao status žrtve jedino zato što je Federacija Bosne i Hercegovine (FBiH), na čijoj teritoriji je Suljagićeva banka, kasnila sa primjenom tog Zakona duže od tri godine. Republika Srpska (RS) je obveznice počela izdavati u februaru 2008. godine

Emir Suljagić, advokat koji je vodio slučaj a ujedno i Mustafin rođak, kaže kako neke štediše nemaju toliko vremena.

'Taj Zakon ne dozvoljava štedišama čak ni da plate troškove liječenja svojom ušteđevinom ukoliko su teško bolesni i nemaju vremena da čekaju dospijeće obveznica.'

U posljednjoj tački presude stoji da Sud odbija Suljagićev zahtjev za 'pravednu naknadu' koja bi, prema riječima Emira Suljagića, podrazumijevala i mogućnost za pregovore o popravljajući postojećeg Zakona.

Suljagić dodaje da je Sud ovom odlukom napravio kompromis jer je samo ukorio FBiH što kasni sa primjenom zakona ali nije naložio državi da pravedno i materijalno obešteti ogroman broj štediša.

Vlada FBiH je odlučila da izda obveznice svojim štedišama 21. oktobra 2009. godine, 13 dana prije objavljivanja presude Suda u Strasbourgu. U skladu sa Zakonom Vlada je objavila i plan otplate duga štedišama. Prema tom planu, štediša koji je 1992. godine na računu kod domaće banke imao devize u protuvrijednosti od, na primjer, 10.000 KM bi trebao uz kamate dobiti 11.423,38 KM.

Međutim, da je isti iznos povjerio nekoj njemačkoj banci danas bi mogao imati 14.503,33 KM ako računamo da je, prema podacima njemačke Savezne banke (Deutsche Bundesbank), posljednjih deset godina godišnja kamata na štednju iznosila u prosjeku 2,21 posto. Osim novčane razlike, štediši bi u ovom slučaju novac bio na raspolaganju tokom cijelog proteklog perioda.

U presudi je Sud u Strasbourgu priznao ali nije uvažio činjenicu da su druge zemlje nastale raspadom Jugoslavije zaračunale svojim štedišama kamate između 2 i 5 posto. Štedišama nije pomoglo ni to što su vlasti BiH u zvaničnom izvještaju upućenom Sudu i same rekle da bi relevantna kamata trebala iznositi u prosjeku 2,33 posto.

RS je obveznice izdala još u februaru 2008. godine skrativši rok za njihovo izdavanje sa sedam na pet godina, dok je uloge do 2.000 KM štedišama počela isplaćivati još ranije. Pod

pritiskom očekivanja presude suda u Strasbourgu, Brčko Distrikt je počeo izdavati obveznice u junu, dok to FBiH još nije učinila mada je datum izdavanja obveznica prema Odluci trebao biti 30. septembar 2009. godine.

Suljagić kaže da vjeruje kako je Sud čak odgodio donošenje odluke čekajući da FBiH konačno počne sa primjenom Zakona.

Suljagićevo mišljenje dijeli i Ljiljana Mijović, jedna od sedam sudija Suda u Strasbourgu koje su donijele presudu. Iako je presuda donesena jednoglasno, sudija Mijović je uz presudu iznijela izdvojeno mišljenje, odnosno neslaganje sa odlukom Suda. Ona navodi da državni Zakon nije 'uspostavio ravnotežu između opšteg interesa društva i potreba zaštite ličnih prava', te da smanjenje kamate na 0,5 posto nije 'niti opravdano niti srazmjerno.'

Obrazlažući zašto je ipak glasala kao i ostale sudije Mijović je napisala:

'Da je Vijeće odlučilo u skladu sa ovakvim pravcem rezonovanja onda bi ili država ili entiteti odnosno Brčko Distrikt morali donijeti novi zakon što bi u konačnici trajalo duže, bilo ekonomski teže izvodivo i upitno te obeshrabrujuće za gotovo četvrtinu građana BiH – kojima nije samo dosadilo čekanje već su uglavnom očajni i u podmakloj životnoj dobi.'

Prema procjeni Međunarodnog monetarnog fonda iz 2004. godine više od četvrtine građana BiH, otprilike više od milion ljudi, je imalo devizne štedne račune. Sud je u ovoj presudi praktično zatražio od svih ostalih štediša da verifikuju svoja potraživanja i prihvate uslove koje im država nudi.

Žalbe 13.500 štediša koje čekaju pred Sudom u Strazburu neće biti razmatrane narednih šest mjeseci, odlučio je Sud dajući državi, odnosno FBiH, novi rok da konačno počne primjenjivati Zakon.

Sud je ipak ostavio mogućnost da kazni državu ukoliko

institucije ne budu poštovale rokove iz plana za izdavanje i dospijeće obveznica. To će zavisiti i od sposobnosti Vlade FBiH da 31. decembra ove godine isplati blizu 52,4 miliona KM. To je, naime, rok dospijeća prve od šest serija obveznica, definisan Odlukom Vlade FBiH od 21. oktobra 2009. godine.

Do sada je u FBiH 27.310 štediša verifikovalo svoja potraživanja u visini od 346.515.271 KM.